

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 8 K pol leta . . . 4 " četrta leta . . . 2 " posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

XX. glavna skupščina „Zaveze“ v Gorici

dne 6., 7. in 8. septembra t. l.

XX. glavna skupščina „Zaveze“ se je izvršila naravnost sijajno. Pripravljali odbor v Gorici je storil vse, da ni bilo za redno delo nobenih zaprek, ampak da se je izteklo vse v najvzornem redu. Hvala mu!

Tolike udeležbe ni imela „Zaveza“ pri svojih skupščinah še nikoli. Med Ganglovim referatom smo našli 500 učiteljev in učiteljic. Ker so vedno še dohajali drugi, smemo brez pretiravanja računati udeležbo na 600. Čim hujše pritiskajo nasprotniki in sovražniki na nas, tem bolj se združujemo, tem več nas je.

Z zadoščenjem moramo poudarjati, da so se udeležili glavnega zborovanja vsi štirje slovenski okrajni šolski nadzorniki na Primorskem. Čast jim! Oni z učiteljstvom — učiteljstvo z njimi! Kako vse drugače je to n. pr. na Kranjskem. Pa tudi tu bo sčasoma drugače!

Naši dnevi v Gorici so bili v resnici lepi. Posebno impozantno je bilo glavno zborovanje, kjer sta referata tovarišev Gangla in Peska razvnela skupščino do ognjenega navdušenja in odobravanja.

V nastopnem podajamo kolikor možno natančno poročilo.

Seja upravnega odbora.

Seja upravnega odbora se je začela ob 11. dopoldne v hotelu „Pri Jeleni“. Seje so se udeležili vsi upravni odborniki, razen enega, ki je opravičil svojo odsotnost.

Upravni odbor je določil in redigiral poročila za delegacijo, ter se razgovarjal o notranji upravi in o notranjem delu „Zaveze“.

Zborovanje delegacije.

To zborovanje se je vršilo po naznanjenem vzporedju, in sicer tako:

Predsednik otvori zborovanje.

Predsednik L. Jelenc:

Slavna delegacija!

V imenu upravnega odbora „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki je sklical današnje XX. delegacijsko sejo v lepo solnčno Gorico, pozdravljam vse delegate in delegatkinje najiskreneje.

K XX. delegacijski seji ste se zbrali danes, cenjeni delegati in delegatkinje. Dolga doba društvenega delovanja v kratkem človeškem življenju!

Če primerjamo našo organizacijo od onega časa sem, ko se je vršila prva delegacijska seja, vidimo velikanski napredek. Imeli smo takrat le majhno število učiteljskih društev, ki so zbirala učiteljstvo pod svoje okrilje ter skrbela za blaginjo svojih članov in za napredek ljudskega šolstva v okraju, in nekatera dobrodelna društva, ki so vsaj nekoliko lajšala in slajšala tožne in skrbipolne dneve bednega učiteljstva. Pa še ta maloštevilna društva so hodila svoja pota. Skupnega smotra niso imela, nikdar niso združeno in enotno povzdignila svojega glasu za teptane pravice učiteljskega stanu.

Ko se je pa ustanovila naša Zaveza je šinilo novo življenje v naše vrste. Mogočno gibanje je nastalo med slovenskim učiteljstvom, ki je prerajeno in polno navdušenja hitelo na delo. Po vseh šolskih okrajih so se ustanovila učiteljska društva, ki so od svojega početka in bodo vedno ognjišča pravega rodoljubnega dela za napredek narodnega šolstva, za napredek slovenskega naroda na kulturnem in socialnem polju.

Ustanovljena društva so se združila v močno falango v Zavezo, ki je že odbila obilico neopravičenih sumničenj in krivičnih napadov na skupno slovensko učiteljstvo od strani nasprotnikov luči in svobode.

Posredovateljica med Zavezo in njenimi društvi, je pa Zavezina delegacija. Od nje ima Zaveza veljavo in moč, da trdno in hrabro stoji na braniku, držeč v eni roki meč, braneč

naše pravice, v drugi plamtečo bakljo pravde, ki naj preganja klerikalno temo iz naših dežel.

V Zavezi se stekajo želje in napor skupnega slovenskega učiteljstva in naloga njena je, da napne vse sile in moči v uresničenje njegovih zahtev. Dolžnost Zaveze je pa tudi, dajati svojim članom navodila za uspešno delo v občo korist in kazati pot, po kateri najprej pridejo do zaželenega cilja.

O lepem zvanju in o važni nalogi Zavezinih društev sem govoril že pri nekaterih delegacijskih sejah, danes poudarjam samo dvoje.

Delegati in delegatkinje, zbudite v svojih društvi skrb za vrl in značajan učiteljski naraščaj. Društva v mestih, kjer so učiteljska, naj stopijo povsod v dotiko z učiteljskimi! Z ognjevito besedo jim pojasnujte, kako važen, a tudi sila težaven je učiteljski stan, kažite nevarnosti, ki prete mlademu učitelju na trnjevi poti učiteljskega življenja; prikriti pa jim tudi ne smete, koliko preganjanja in brutalne nasilnosti jih čaka, če bodo kot značajni možje hrepneli po svobodi in pravem napredku. Ko pa stopijo naši mladi tovariši med nas, vzmimo jih v svoje okrilje, sprejmemo jih v svoja društva ter skrbimo in vestno pazimo, da nihče ne zaide med družbo, ki dela sramoto svojemu lastnemu stanu.

Prepričan sem, dragi delegati in delegatkinje, da boste uvaževali te moje besede, ker vem, da ponesete vsako leto od delegacijske seje v svoja društva lepe ideje in misli, ki jih izkušate uresničiti. „Na delo med ljudstvom!“ smo vam zaklicali lansko leto v Radovljici. Prav ste pojmi ta klic, kar nam izpričuje to, da so vsa Zavezina društva ustanovila socialne odseke, ki marljivo izvršujejo svojo zadačo. Posebna naloga teh odsekov naj bo, da skrbijo za šoli odraslo mladino. Pred šolskim pragom že čakajo našo mladino brezvestni ljudje, jo ugrabijo in hočejo zaslužiti, da bi nikdar ne stala na lastnih nogah, nikdar ne mislila s svojo glavo. Ne zapustimo mladine na šolskem pragu;

stojmo ji še dalje ob strani in skrbimo za njeno daljno izobrazbo. Ustanavljajmo za njo bralna, pevka, telovadska in druga izobraževalna društva. Če smo bili mladini v šolski dobi skrbni učitelji in ljubeznivi vzgojitelji in za starši njeni največji dobrotniki, smemo biti prepričani, da bo tudi pozneje slušala naš glas, ko jo bomo klicali k sebi in jo vodili po pravi poti do prave omike.

Z iskreno željo, da bi se učiteljstvo vseslovensko z največjo marljivostjo poprijelo tega lepega in hvaležnega dela, otvarjam delegacijsko sejo. (Odobravanje.)

Legitimiranje delegatov in delegatkinj.

Tajnik tov. Dragotin Česnik prečita naznanjene delegate in delegatkinje, ki so se vsi legitimirali s tem, da so najavili svojo prisotnost.

Tajnikovo poročilo.

Tajnik tovariš Dragotin Česnik: Slavna delegacija!

Častiti tovariši in tovarišice!

Zopet mi je čast, poročati vam o delovanju „Zavezinega“ vodstva upravnega odbora od zadnje glavne skupščine, ki se je tako izredno lepo vršila lansko leto v divni Radovljici, do danes.

Nepozabni nam ostanejo oni krasni dnevi, ko smo se v družbi z našimi milimi gosti iz Češke, Srbije in Hrvaške naučevali za nadaljnjo neumorno in neustrašno delo na narodnem in prosvetnem polju, ko smo si prisegali, da se nobeni sili ne umaknemo s svojega začrtanega pota, nego da hočemo vztrajati kot zvesti, zavedni in odlični sinovi in hčere svojega slovenskega naroda ter napredni in svobodomiselnji učitelji in učiteljice. A ob teh krasnih uspehih naše organizacije se je lotila blede zavist mednarodnih naših klerikalcev, ki bi radi v temi uganjali neopazno svoj humbug, pa jim zažiga napredno šolstvo in učiteljstvo luč, da morajo odmakati svoje nečedne prste tam, kjer so se nadejali

ki ga je dosegel, vsakega koraka, ki ga je storil.

Tudi potem, ko je lanskega leta šel v pokoj, ni držal rok križem, ampak napravil si je nove načrte za svoje bodoče narodnogospodarsko in obrambno delo. Zakaj njegov duh je bil še čil, svež, nesklonjen, njegovo srce še mladostno navdušeno. Idealnost mišljenja, globoko vero v svoj narod, pogum in veselje do življenja si je ohranil nesklajeno do zadnjega diha. To so znaki duševnega plemstva, izrednega duha. Rajski je bil šolnik z dušo in telesom, idealnovesten in navdušen učitelj. Da je našel vseeno časa za res idealno izvenšolsko narodno delovanje, priča o njegovi veliki marljivosti in narodni požrtvovalnosti.

Da se Marija na Zili — občina, kjer je deloval 25 let — ni potopila v nemškem morju, je največ njegova zasluga. Težko si je nepoznavalcu razmer predstavljati, kako narodno ogrožena je ta občina, ležeča ob jezikovni meji, tik pred mesom Beljakom.

Umevno je, da je že šolski mladini izkušal vcepiti gorko ljubezen do domovine in narodno zavednost. V to svrhu si je iz lastnega nabavil lepo šolsko knjižnico, namenjeno in do-

LISTEK.

V spomin Fr. Ellerju.

Napisal koroški tovariš.

Hvaležnost, spoštovanje in ljubezen do moža, ki ga nam je ugrabila nemila smrt, mi narekuje te vrstice; niso zato nikak podroben životopis, ampak le spontan izraz čuvstev, ki navdajajo koroške slovenske učitelje, stoječe pod vtiskom žalostne vesti.

Zalujemo za svojim starostjo, za vzor-tovarišem in zgl-dnim rodoljubom. Ta žalost je iskrena, je globoka, a ni taka, da bi nas potrla, da bi nas storila malodušne — ne, nasprotno!

Baš sedaj, ko ne biva več v naši sredi, se nam zbuja, se nam vsiljuje, raste v nas spoznanje o izrednih vrlinah tega moža, o bogatosti, o veličini njegove osebnosti, o kretnosti, čistosti njegovega značaja, o zglednosti njegovega življenja in delovanja. Sedaj šele prezremo njegovo življensko delo in se zavedamo, kaj pomeni naš Eller v zgodovini narodnega gibanja koroških Slovencev. In njegova

osebnost raste v naših očeh in mi se klanjamo njegovemu duhu in zremo kvisku k njemu, svojemu vzoru. Nikoli nam ni bil po duhu bližje, nikdar ni nas njegova osebnost bolj navduševala, nas ni pogled nanj bolj jačil in hrabil kot danes, ko krije njegovo telo že hladna zemlja.

Spomin na njega, ki je toliko delal, trpel in ljubil nas mlade svoje tovariše-somišljenike, še tesneje združuje v čisti ljubezni do domovine k skupnemu rodoljubnemu delu v smislu in po zgledu rajnega. Nič zato, ako nas tudi zapostavljajo ali celo preganjajo! Niso li mar tudi njega!? In vendar ga zavidamo in vendar se nam vidi njegova usoda lepa, zaželena.

Domovina, rojaki se ga danes hvaležno spominjajo in vedo ceniti življensko njegovo delo. Videl je sadove svojega truda in z mirno zavestjo zrl v oči smrti, rešilki iz hudih telesnih bolečin, z zavestjo, da ni živel zaman, da njegovo življensko delo ni od danes do jutri, da je ustvaril nekaj trajnega, resnično dobrega.

Zakaj: ne sovraštvo ne fanatizem ga nista vodila, temveč čista, plamteča ljubav do kulturno zapostavljenega naroda. Ljubezen pa

in nje hčerka požrtvovalnost prejmeta prejalislej svoje povračilo. Ni ena misel, porojena iz ljubezni, ni eno dejanje, posvečeno plemenitemu namenu, ne izgineta brez sledu; temveč oplemenjmeta preko poedincev potomec, za rodod rod; v vekov veke blagotvorno spajata hotenje in mišljenje človeško in porajata vedno nove plemenite sadove.

Iskal je smisel življenja v ljubezni, v delu za svoj narod. Odtod sigurnost, ki je z njo stopal skozi življenje, odtod duševno ravnotežje, ki ga ni izgubil v nobenem, še tako težkem položaju.

In zato se nam vidi njegovo življenje lepo, posnemanja vredno, zato se tudi mi ne strašimo neprilik, ki čakajo slehrnega izmed nas, ki hoče po njegovih potih življenja in delovanja.

Zgledujoč se na njem, vidimo tudi mi smoter življenja v pozitivnem, trajne uspehe rodečem delu za svoj narod. Jasno nam je začrtal pot, ki jo imamo hoditi, ki jo tudi hočemo hoditi.

Težko je primerno oceniti in očrtati njegovo narodno delovanje; zakaj bil je skromen mož, ki ni razboval v svet vsakega uspeha,

kaj ugrabiti za svoje nečiste namene. Umevno je, da človek brez značaja, brez idealov, brez resnice v samemu sebi, ne more biti blag nego podel, zmožen za vsako — četudi „moderno“ hudodelstvo. In takih hudodelstev imajo ti ljudje brez števila na svoji kosmati vesti. In ko bi danes prišel zopet Kristus med nas, oni bi ga še enkrat križali in proglasili bi njega, ki je bil ljubezen in resnica, za krivega pro-roka in ne bi jenjali prej, da ga uničijo. A hvala Bogu, časi, ko so smeli razni tirani ne-ovirano tlačiti narod, so že davno minuli in „vsaka sila do vremena“. Tok časa se ne da ustaviti. Tudi nje bo — ako pravočasno ne krenejo s krivega pota — pomedel s pozorišča in pričala bo o njih življenju le še slaboglasna zgodovina. (Dobro!)

„Zaveza“ šteje danes 35 društev z 2061 člani. Med temi je 50 častnih, 1927 pravih in 54 podpornih članov.

Vsa ta društva so imela v pretečeni upravnici dobi 146 zborovanj z 153 predavanji, hospitacijami in razpravami. Vobče je delo- nje „Zavezinih“ društev postalo z malimi iz- jemami mnogo bolj živahno, vzlic temu da nas mori vsepovsod slabo naše materialno sta- lišče. Kaj zmore zavedno učiteljstvo — če hoče — se je jasno pokazalo ob zadnjih de- želnozborskih volitvah na Goriškem Streznim, mirnim in koristnim delom si mora učiteljstvo pridobivati tla med narodom in bodočnost bo naša, ker bo narodova.

„Zavezino“ vodstvo je imelo do danes 6 sej, upravni odbor pa dve. Vse seje — razen ene upravnega odbora v Gorici — so se vršile v Ljubljani.

V „Učit. Tov.“, „Slov. Narodu“, „Edi- nosti“, „Domovini“, „Soči“, „Nar. Listu“, „Gorenju“ in „Popotniku“ se je priobčila običajna za h v a l a vsem osebam in korpo- racijam, ki so na katerikoli način sodelo- vali na tako izborni uspehi glavni skupščini v Radovljici.

A. Peskova brošura „Na delo med ljud- stvo“ se je dala tiskati v 1000 izvodih in se razposlala posameznim društvom v razpeča- vanje. Potom okrožnice so se pozivala učiteljska društva, naj skličejo izredne zbere, ki se naj pri njih posvetujejo o izvenšolskem delovanju. Izvolijo dotične odseke in vpošljejo o tem po ročila „Zavezinemu“ vodstvu. Vse to se je tudi izvršilo s priznanja vredno disciplino in izvo- ljeni odseki tudi večinoma prav dobro izvršu- jejo svojo nalogo. Kot „osrednji odbor“ fun- gira začasno pripravljani odbor, v katerem so člani „Zavezinega“ vodstva in tov. A. Pesek. Med slovenskim učiteljstvom se je razvilo prav živahno delovanje in zato smemo upravičeno upati, da bodo dosegli z „delom med ljud- stvom“ najlepše uspehe, samo če bodo vztrajni. To seveda nikakor ne ugaja našim stalnim „prijateljem“ klerikalcem, ker to ni na njih- ovem programu. V imenu „ogorčenega ljudstva“ (to ubogo „ljudstvo“) denuncirajo, hujskajo, blafijo vsakega, ki si drzne brez njihovega do- voljenja storiti kaj za narod, za občo blaginjo. A to nas ne moti! Preko takih izbruhov podlosti prehajamo neustrašeno na dnevni red — na resno delo. (Dobro!)

Za zgled naj nam služi mož, ki smo ga vsi ljubili in spoštovali, ki smo ga poznali, naš vrli in zvesti sobojevnik, tov. Alojzij Strm- šek. Dne 6. septembra 1907 je zatisnil za

večno oči, a delo njegovo bo živelo in pričalo še poznim potomcem, da je bil rajni Strmšek neumoren delavec na šolskem, narodnem in gospodarskem polju. V srcih vsega zavednega učiteljstva bodi ohranjen vrlému možu trajen in hvaležen spomin. (Slava!)

Rajni je bil mnogo let odbornik „Za- veze“ in zadnji čas njen II. podpredsednik. Pri pogrebu dne 8. septembra 1907, ki se ga je udeležilo mnogobrojno število preprostega ljudstva, inteligence in učiteljstva, je zastopal „Zavezo“ predsednik L. Jelenc.

Umrli je letos tudi predsednik „Sloven- skega učit. društva za kočevski okraj“, Fr. Gregorčič, nadučitelj v Dolenji vasi pri Ribnici. Tudi njegovega pogreba se je udeležil „Zavezini“ predsednik. (Slava!)

V Celju se je vršil od 6. do 8. septem- bra 1907 shod radikalnega dijaštva, ki ga je naš predsednik brzojavno pozdravil. Uči- teljstvo naj povsod podpira stremljenje napred- nega dijaštva, saj oni so naši sobojevniki, pro- šinjani najlepših idealov za bodočnost sloven- skega naroda.

Letos se je osnovalo novo ferialno iz- obraževalno društvo „Vesna“. Ustanovni shod dne 2. avgusta t. l. je pozdravil v imenu „Za- veze“ tov. Luznar.

V začetku novembra meseca 1907 so zborovali na Dunaju zastopniki vseh naprednih in svobodnomiselnih učiteljskih društev Avstrije, da manifestujejo za izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja. Tega impozantnega shoda, kjer smo se složno združili učitelji brez raz- ločka narodnosti, so se udeležili med drugimi vsi „Zavezini“ delegati, potem „Narodna Pro- sveta“ in „Krško učiteljsko društvo“ iz Istre, „Dalmatinska zveza“, „Učit. društvo za korču- lanski okraj“ in učit. društvo iz Dubrovnika in Šibenika. O tem zborovanju so bili avizi- rani vsi napredni državnozborski klubi in je bilo navzočih mnogo državnozborskih poslan- cev, ki so nam v imenu svojih klubov zagot- ovljali pomoč in podporo. Od jugoslovanskega kluba je prišel državni poslanec Biankini, a odšel je pred zaključkom shoda in ni podal nikake izjave. Pri našem ministrstvu je bila tozadevna avdijenca dne 19. novembra in so se je udeležili le zastopniki posameznih avstr. učiteljskih zvez. Z našimi zahtevami je v tesni zvezi saniranje deželnih finan- c. Kako se bo stvar rešila, še ni jasno, vendar je prišla ta zadeva tudi v državni zbor in je upati, da pride v prihodnjem zasedanju na razpravo in končno odločitev.

Pač zadnji čas je že, da se kaj zgodi za nas, zakaj kupa naše mizerije je do roba polna. Naše gmotne razmere so abnormalne in dr- žava nas sama nekako sili, da naj sežemo po abnormálnih sredstvih, da obvarujemo sebe in svojo rodovino najhujše bede. Škandal!

Z novim letom je prevzel uprav- ništvo „Učit. Tovariša“ tov. Andrej Rapč iz Ljubljane. Oznanila v „Učit. Tov.“ pa ima v rokah tov. Wider. Z novim letom 1908 se je tudi povečala oblika „Učit. Tov.“, kar je vobče ugajalo. Priznati pa je, da je list na- predoval tudi po vsebini. Vzlic temu se dobe neki „malkontenti“, ki jim nobena stvar ni dobra in prav urejena. Seveda, zabavljati je najlaglje, a kadar je treba kaj delati, takrat se ti možakarji poskrijejo in ni nobenega doma. (Tako je!)

Dotakniti se moram njegovega narodno- političkega delovanja.

Bil je vnet zagovornik skupnega složnega delovanja vseh narodnih činiteljev na Koroškem, ker je v le tem videl edino jamstvo boljše bo- dočnosti koroških Slovencev.

Bolelo ga je pač, ako je videl, da je za- šla slovenska politika po zaslugi njenih vodi- teljev na protinarodna pota, a zatajeval se je, sodeloval je, ker je znal, da le tako pride do vpliva in lahko kaj ukrene v prid dobri stvari. Bil je delaven član slov. kat. pol. in gospo- darskega društva. Ni ga plašila firma, imeti je hotel delokrog, postavilo ga je to društvo celo enkrat kot deželnozborskega kandidata. Svojim načelom pa se ni nikdar izneveril; vsi so ga poznali in spoštovali kot čist značaj, ki ni nik- dar iskal osebne koristi, ki je vedno odločno zagovarjal narodno korist, ali je potem to bilo izvestnim politikom všeč ali ne.

Eller je doselej edini slov. učitelj na Ko- roškem, ki je aktivno posegel v politiko. Mlajši njegovi tovariši mu v tem oziru niso sledili, imeli so zato svoje tehtne razloge. Ne pride pa kateremu na misel Ellerju očitati, da je v tem oziru hodil svoja pota; nihče od nas

Čitalnici v Rajhenburgu je podarila „Za- veza“ na njeno prošnjo nekaj prejšnjih letnikov „Zvončka“.

Vsem društvom se je razposlala okrož- nica, ki smo v nji opozarjali člane na zavaro- vanje pri banki „Slaviji“. Banka „Slavija“ je izplačala letos „Zavezi“ prvi rok dogovor- jene provizije v znesku 2038.54 K, drugi rok je obljubila, da bo plačala v kratkem.

Prof. dr. Ilešič je sprožil misel, da bi se otvorili v Ljubljani za učitelje po čitniški vseučiliški kurzi. O tem je izdalo „Zavezino“ vodstvo v „Učit. Tov.“ oklic, ki ste ga gotovo čitali in ki smo v njem vabili učiteljstvo na udeležbo. Prijavila pa sta se vodstvu samo dva učitelja-slušatelja, čemur je vzrok pač najbolj slabo gmotno stanje in pa to, da se dotična zadeva ni prav natančno razlo- žila, prihodnje leto pa nas bo prof. dr. Ilešič o tem natančno informiral.

Tov. A. Pesek je sestavil načrt delova- nja „Narodne socialne zveze“, kakor se je po njegovem prizadevanju že usta- novila na Spodnjem Štajerskem. Mogoče bi ne bilo napačno, ko bi se o tem natančneje po- učili, oziroma, ko bi se v to svrhu izvolil stalni odsek pri „Zavezi“.

„Naša moč“ je obskuren listič, ki prodaja razno sirovino pod firmo Gostinčarjeve imunitete. Ta listič je priobčil v 5. štev. z dne 3. januarja 1908 članek „En šomašter je bil...“ Na ta naduti članek se vodstvu ni zdelo vredno posebe reagirati, nego ga je „Učit. Tov.“ dobesedno priobčil, da razvidi lahko vsak tovariš, kakšnih budalosti in smešne oholosti so zmožni današnji patentirani prija- telji ljudstva. Z ljudmi, ki očitno boleajo na megalomaniji, se pač ne da pametno obče- vati, ker spadajo v opazovalnico za umobolne ali pa se jim mora preskrbeti primeren na- gobčnik. (Dobro!)

Ker so se nekateri naročniki pritoževali, da ne izhajajo „Zavezini“ listi pravočasno, je opozorilo vodstvo „Učit. tiskarno“, naj skrbi za red. „Učit. tiskarna“ je odgovorila, da so se nekatere številke listov zakasnila zaradi ogromnega dela v tiskarni, da pa se bo v bo- doče skrbelo, da izidejo listi pravočasno.

Zasluznemu uredniku „Popotnika“ rav- natelju M. J. Neratu, je predsednik po- vodom 25 letnice „Popotnikovega“ uredništva pismeno čestital.

„Društvo slovenskih književnikov in čas- nikarjev“ v Ljubljani je povabilo „Zavezo“ na sodelovanje za prireditve slavnosti 400 letnega P. Trubarjevega rojstva. „Zaveza“ se je temu povabilu drage volje odzvala.

Dne 29. decembra 1907 je bil v Ljub- ljani koncert „Pevske zveze morav- skih učiteljev“. „Zaveza“ jih je spre- jela po deputaciji na kolodvoru, pri koncertu, ki so ga izvajali v „Unionu“, pa jim je iz- ročila krasno diplomu. Za oboje je „Pevska zveza“ s pismom z dne 12. januarja 1908 „Zavezo“ prav presrečno zahvalila.

Odbor za Jan Legov nagrob- ni spomenik v Pragi (sestoječ iz sloven- skih visokošolcev) je naprosil slovensko učitelj- stvo po „Zavezi“ za podporo. V to svrhu je razposlalo vodstvo vsem „Zavezinim“ društvom okrožnico s prošnjo, naj vsako društvo v ta namen prispeva po 10 ali 20 K in naj ta znesek vpošlje „Zavezi“, ki bo nabrali denar

poslala odboru v Prago, v „Tovarišu“ pa pri- občila izkaz prispevkov. Do danes se je v ta namen nabralo od društev okroglih 300 K.

Pri glavni skupščini „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učite- ljič“ dne 20. aprila 1908 je zastopal „Za- vezo“ predsednik L. Jelenc.

„Gornjegrajsko učiteljsko društvo“ je praznovalo dne 25. junija t. l. 20 letnico svojega obstanka in ga je predse- dnik brzojavno pozdravil.

Od 8. do 13. avgusta t. l. se je vršil v Pragi shod slovanskega učitelj- stva, ki so se ga udeležili učitelji in učiteljice vseh slovanskih narodnosti, dne 12. av- gusta 1908 pa je bil ustanovni občni zbor „Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji“. Prvotna pravila te najmoč- nejše avstrijske učiteljske zveze vlada ni ho- tela potrditi in storila je to šele, ko so jih izpremenili, kakor je zahtevala vlada. Vodstvo naše „Zaveze“ je sklenilo, da z odobrenjem upravnega odbora, oziroma, delegacije pristopi kot član novoosnovani zvezi. „Zavezo“ je za- stopal predsednik L. Jelenc, tajnik D. Česnik in odbornik I. Šega. „Zavezini“ delegati pri ustanovnem shodu so bili tovariši: Jelenc, Česnik, Dimnik, Križman, Pesek, M. Roš, Pribil, Germek in tovarišica Sabadin.

V odbor „Zveze slovanskega učitelj- stva v Avstriji“, sta bila izvoljena kot zastop- nika „Zaveze“ avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev tovariša E. Gangl in D. Pribil.

Kako ljubeznivo in navdušeno so nas Čehi povsod sprejemali, ste gotovo že čitali v „Učit. Tov.“ in v drugih listih. To razumejo samo Čehi! Od njih se moramo učiti neiz- prosne, jeklene narodne zavesti, ognjevitiga narodnega ponosa, pa tudi treznega vztrajnega dela na gospodarskem in kulturnem polju. To je narod velik in močan, a dosegel je to iz lastnih moči in celo proti volji gotovih držav- nih krogov. In danes stoji v prvi vrsti kultur- nih narodov v Evropi, uvažujejo ga in boje se ga! Pa kako je tam lepa sloga!

Pri nas pa davi brat brata in če ga ne more zadaviti sam, pokliče na pomoč najhuj- šega sovraga, da mu ga pomaga ubiti. Tako se rešuje domovina!

Naša „Zaveza“ je torej tudi v tem upravnem letu razvijala lepo delavnost. Kakor doslej, se je tudi v minuli dobi ob vsaki ugodni in primerni priliki zavzemala za korist, čast in ugled učiteljstva. Tako ostani tudi v bo- doče: Vse svoje moči posvetimo povzdigi šol- stva in učiteljskega stanu, da se dvigne tudi blaginja našega ljudstva! (Ploskanje.)

Tov. Pesek: Naj predsednik pojasni zadevo glede Legovega spomenika v Pragi.

Predsednik pojasni to zadevo, ki se vzame odobruje na znanje. (Dalje.)

Poziv!

XXIII. glavna skupščina „Družbe sv. Cirila in Metoda“ se vrši dne 13. septembra v Ptuj. Istega dne prirede tamošnja narodna društva v ptujskem Narodnem domu ljudsko slavnost. —

Prireditve je za narodno-ekspozirano točko, kakor je Ptuj z okrajem vred, naj-

Dalje v prilogi.

stopno tudi šoli odrasli mladini. Bil je prepri- čan, da je treba dati narodnemu navdušenju, tudi neko vsebino, da zahteva prava narodna vzgoja, da seznanimo otroke z nosilci in pred- stavniki narodne kulture: s pesniki, umetniki, učitelji in prvoborci, da ustvarimo tako res realne vezi med njimi in med posameznikom in da damo narodnemu mišljenju pozitivno podlago, da se bo iz njega porodila požrtvo- valna, trajna ljubezen, a ne škodljivi, tesno- srčni fanatizem.

Pohvalnih dekretov za vzorno svoje uči- teljevanje ali celo gmotne podpore, ki so je na Koroškem deležni posebno zaslužni (!) uči- telji utrakv. šol. od šolskih oblasti, ni prejel in tudi ni pričakoval. Pač pa je bil izpostavljen raznim šikanam od strani nadzornikov in šol. oblasti. Enkrat ni bilo prav, da otroci slo- vensko pozdravljajo, drugič zopet ne, da slo- vensko molijo itd. Pošiljali so na njegovo šolo — dvorazrednico — čim zagrizenejšje učitelje, da bi imeli nanj pažnjo in bi kolikormogoče paralizovali njegov „pogubni vpliv“.

Vkljub temu je ostal zvest svojim nače- lom in hodil samozavestno pot, ki si jo je bil začrtal.

ne dvomi, da je imel edini namen služiti na- rodnemu napredku.

Nečesa se pa lahko učimo od Ellerja: Nikdar ni pozabil nepotrebne obzirnosti napram narodnim nasprotnikom, nikdar ni vprašal, ali jim je njegovo delovanje všeč ali ne, ni si dal vezati rok. Zadostovalo mu je, da je bil sam s seboj edin, da je pred svojo vestjo lahko za- govarjal svoje postopanje. Nikdar ni narodnim nasprotnikom, najsi tudi tovarišem na ljubo, kaj opustil, kar je služilo narodnim interesom.

Ker je z duhovniki mnogo občeval v svrhu skupnega narodnega dela, so mu nemški in nemškutarski učitelji očitali klerikalno miš- ljenje. To ga ni premotilo. Znal je, da koroški Nemec sploh odreja Slovencev eksistenco, torej je njegova skrb za naš napredek le hinavska.

„Pustite nas živeti, in mi si uredimo svoje odnose in zadeve. Druga odgovora nimam zanje.“ „Napredno“ nemškutarska poli- tika mu ni pomenila nič drugega kot germa- nizacijo, germanizacija pa mu je bila istovetno demoralizacija naroda.

Kako so ga nemški in nemškutarski to- variši zaradi njegovega narodnega mišljenja črtili, o tem nam priča dejstvo, da so ga ob

priliki zborovanja zveze koroških učiteljev v Beljaku, ki ji je kot gost in svoječasi so- ustanovitelj prisostoval, s hruščem in vpitjem prisilili, da je ostavil dvorano. Nemški učitelj, ki je bil priča prizoru, je označil to postopanje kot podlost. Pomisliti je, da je bil mož osivel v učiteljski službi in res častitljive zu- nanjosti. Res je, da so ga treznejši nemški tovariši spoštovali zbog njegove pedagoške iz- kušenosti.

Zadnja leta je doživel veselje, da je videl, kako število slov. tovarišev počasi, a sigurno narašča.

Baš kar se odločnosti, neustrašenosti tiče, je Eller koroškim slovenskim učiteljem lep zgled.

Česar koroškim učiteljem slovenskega pokolenja nedostaja, to je odpornosti duha, samozavesti, potrebne brezobzirnosti. Preveč mu je ležeče na tem, da ohrani prijateljske odnose z nemškimi, oziroma nemškutarskimi tovariši. Ker se čuti Slovenca, misli, da se mora napram nemškim tovarišem opravičevati, češ, da ni klerikalec, da je tudi napreden. A nemškemu učitelju je baš narodno mišljenje slovenskega tovariša trn v peti in on name-

večjega pomena. Zato se obrača odbor do vseh narodnih činiteljev, naj skrbijo za kar največjo udeležbo.

Predvsem pa trkamo pri našem narodnem učiteljstvu. Znano je, kako stališče zavzema klerikalna stranka proti družbi zlasti od tedaj, odkar se je izvolil v vodstvo zaupnik učiteljstva. S tem večjo gotovostjo tedaj pričakujemo, da se bo učiteljstvo, jedro naprednih čet, oklenilo našega edinega narodno-obrambnega društva.

Priljubljeni odbor polaga največjo važnost na to, da se udeleži veliko preprostega ljudstva zborovanja in slavnosti. Obraca se tedaj do učiteljstva ptujskega in sosednjih okrajev, da s svojo agitacijo privede obilo kmetijskega prebivalstva k slavnosti, ki naj dvigne njegovo narodno samozavest.

Lepaki so se že razposlali, posebnih vabil se ne bo razpošiljalo.

Pojasniti daje rade volje „Moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda“ v Ptuj. Tja se je tudi obračati zaradi skupnega obeda in prenočišč.

Na veselo snidenje!

Priljubljeni odbor.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta: K 141.548.30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Naši dnevi na vseslovan-skem avstrijskem učiteljskem shodu.

(Dalje.)

Praznik vseslovanškega učiteljstva.

Praga, 9. avgusta 1908.

Naše najsmelejše sanje o moči in zavedenosti vseslovanškega učiteljstva je nadkrilil dan 9. avgust l. 1908., dan, ki ga mora vseslovanško učiteljstvo zapisati v svoje zgodovinske anale z zlatimi črkami, in sicer pod naslovom: **Novi vek.** — Pri pogledu na to pestro množico slovanškega učiteljstva, ki se je zbrala ta dan v veliki dvorani „Zofina“ — bilo nas je nad 6000 — in kjer so bili zastopani vsi slovanški narodi, zakaj prihiteli so zastopniki Bulgarov, Čehov, Hrvatov, Malorusov, Poljakov, Rusov, Slovakov, Slovencev, Srbov — nam je nehote prišel v spomin oni krilati stavek, ki ga je zapisal veliki ameriški mislec Ralph Waldo Emerson v svojih „Esayh“: „Oni je velik, ki je to, kar je, postal iz lastne moči, ne naslanjajoč se na tujo moč!“

Shod vseslovanškega učiteljstva je otvorilo združeno učiteljstvo plzenjskega okraja z lepo pesmijo, „Svoji k svému!“ in komaj so potihnili zadnji akordi te značilne pesmi, je vstal predsednik pripravljalnega odbora, učitelj Bog-

dan Skála, ter v iskrenih besedah pozdravil zbrano učiteljstvo, poudarjaje, da je prevzelo mesto Praga protektorat nad I. vseslovanškim avstr. učiteljskim shodom, pravzaprav vseslovanškim učiteljskim shodom, dobro vedoč, da je ravno ta shod prevažnega pomena za ves slovanški rod.*)

Prvi pozdrav izročila prvi županov namestnik kraljeve Prage, dr. A. Štych, poudarjaje, da ne gleda danes le slovanška Praga z radostjo in ponosom na ta shod, temveč vse Slovanstvo, zakaj ta shod obeta popolniti to, kar je zasnoval prvi slovanški shod pred kratko dobo. Vi ste oni faktor, ki vam izročila slovanški oče, slovanška mati svoj najdražji zaklad, da mu vcepate moč za težki življenjski boj. Vam je izročena naša mladina, da jo vzgojite v značajne ljudi, ki bo enkrat koristila rodovini, družbi in narodu. — A ugled vaše organizacije bo pridobil, ako nam vzgojite naš najdražji zaklad v ljudi, ki bodo stali na višku sedanjih zahtev, ki bodo stali v prvih vrstah narodnih bojevnikov. S takim delovanjem koristite vsemu Slovanstvu. V tem uverjenju želim vašemu shodu najlepše uspehe in vam kličem v imenu kraljeve Prage presrčen: „Na zdar!“ (Gromovito ploskanje in odobravanje ter klicanje: „Hočemo!“)

Nato je prebral tajnik pripravljalnega odbora oficijalne zastopnike na današnjem shodu, in sicer so bili zastopani: zastopniki vseh samostojnih slovanških učiteljskih društev, oziroma zvez, dalje zastopnik narodnega kluba, drž. in dež. poslanec prof. dr. Jar. Čelakovsky, poslanec dr. Fort, ing. Neumann, Votruba, Trojan, Klofač, Choc, Slavik, Livy, Körner, dr. Hajn, Zazvorka, Holanec, Kotlař V., Bergmann, Johanis, dr. Drtina, kot zastopnik vseučiliških profesorjev, dalje zastopniki „Ustr. Matice školske“, „Svobodne misli“, „Uradniškega društva“, „Dijaške zveze“, zastopnik mesta Roudnice, župan Kober, in meščanski učitelj Schrötter kot zastopnik zveze mešč. učiteljev.

Dalje so bili na shodu zastopane oficijalno po svojih zastopnikih — ne vstevši vseh čeških učiteljskih zvez — sledeče slovanške učiteljske korporacije: Krajowy Zwiazek Nauczycielstwa Ludowego v Galicji z središča v Krakowie, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne z središča we Lwowie, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne v Cieszyńcu, Vsernizky svaz učiteljski Rusinska organizacija v Bukovini, Zaveza jugoslovanških avstr. učiteljskih društev, Savez hrvatskih učiteljskih društev, Bulharski učiteljski Svaz, Učiteljsko Udruženje u Kraljevini Srbiji, Učiteljsko Društvo v Splitu, Narodna Prosveta v Pulju, Srpsko Učiteljsko Udruženje u Hrvatskoj i Slavoniji in Srpsko Učiteljsko Udruženje u Bosni i Hercegovini.

V imenu češkega učiteljstva je shod pozdravil predsednik združenega učiteljstva na Češkem, prav simpatični tovariš Jos. Černy, pozdravlja vse brate učitelje in sestre učiteljice, kakor tudi vse prijatelje učiteljstva in mile goste. Poudarja, da ima da-

*) Vseh pozdravnih govorov pač ne moremo dobesedno priobiti, ker bi bilo to za naš list preobširno, pač pa opozarjamo vse slovanško učiteljstvo, zmožno češčine, da si nabavi stenografski zapisnik tega shoda, ki v kratkem izide. Op poročevalca.

našnji shod nalogo, izvesti vse one zadače, ki jih je nabral pripravljalni shod v teoriji, izvesti v praksi, da bi bila slovanška vzajemnost praktično rešena na kulturnem polju. Učiteljstvo obljublja, da to delo rado dovrši, a pričakuje tudi podpore in krepke zaslombe. V vznesenih besedah se dalje spominja jubileja prevzvišenega našega vladarja, katerega jubilej je obenem tudi naš jubilej, namreč 40letnica naših šolskih postav, predlaga, da se vpošlje na najvišje mesto zahvalo za to dobro, a sklepa z željo, da bi današnje delo imelo največji uspeh v delu slovanškega učiteljstva za obči blagor. (Burno odobravanje.)

Nato so bili izvoljeni častni predsedniki in tajniki vseh navzočih učiteljskih korporacij, in sicer kot predsedniki: Uroš Blagojevič za srbsko učiteljstvo iz kraljevine Srbije, St. Radič za srbsko učiteljstvo iz Slavonije, G. Pentscheff za Bulgare, L. Jelenec za slovensko učiteljstvo, Iv. Wersyporeh za rusko učiteljstvo, St. Nowak za poljsko učiteljstvo, Dav. Trstenjak za hrvaško učiteljstvo, Al. Konečný za moravsko učiteljstvo, Š. Nemeš za češko učiteljstvo Šlezije, učiteljica M. Tumova za češke učiteljice in slednjič J. Černy za zvezo čeških mešč. učiteljev.

Izmed došlih zastopnikov je shod pozdravil v presrčnih besedah drž. poslanec dr. J. Čelakovsky, omenjajoč, da pozdravlja shod v imenu visokošolskega prof. kolegija. Spominja se minulih učiteljskih shodov, onih shodov, ko je bilo učiteljstvo pravzaprav še edini botevnik za narodni blagor, posebno onega leta 1903., ki je dal impulz današnjemu krasnemu shodu, od katerega pričakuje največ uspeha.

Drž. poslanec prof. dr. Drtina viharo pozdravljen pozdravlja shod v imenu češke univerze ocenjujaje veliko kulturno delo češkega učiteljstva in želi, da bi se i vesoljnemu učiteljstvu kmalu odprla vrata univerz. Učitelj F. Moravec pozdravlja v imenu „svetovne zveze“, a kot zastopnik prof. dr. Pasternka želeč, da bi bil ta shod prehodnik k veliki svetovni vseslovanški zvezi.

Tajnik „Svobodne Misli“, dr. Bartošek, prinaša pozdrave vseh za pravo duševno svobodo vnetih drugov v upanju, da zasije tudi učiteljstvu v kratkem lepša doba.

Dr. T. V. Novak pozdravlja v daljšem govoru zbrano učiteljstvo v imenu „Jednote Komenskeho“, da bi sprejelo v svoj program slično reformo, kakor jo je to društvo.

Učitelj I. Tuma pozdravlja v imenu društva „Dedictvi Komenskeho“, da naj učiteljstvo deluje v smislu naukov tega velikana.

Drž. poslanec ing. Neumann prinaša pozdrave „Kluba čeških poslancev“ z zagotovilo, da bo le-ta stal zvesto na strani ljudskega učiteljstva.

V imenu svobodomiselnih čeških poslancev je govoril poslanec dr. Körner, v imenu agrarcev poslanec Zazvorka, za češke narodne socialiste poslanec dr. A. Hajn in Choc.

Za „Češko šol. Matica“ je kaj lepo govoril zastopnik dr. Pr. Šamal, poudarjaje, da ima vsak narod pravico do materinskih šol, a vsak pravi ljudski učitelj dolžnost, odgajati otroke v narodnem duhu.

Drž. poslanec V. Johanis omenja v svojem pozdravu, da bodo socialnodemokratski poslanci stali vedno na straži, da se ne vtihotapi sovražnik, ki bi hotel ovirati razvoj sedanjega šolstva.

Učitelj Ludvíček z Dunaja pozdravlja shod v imenu teptanega dunajskega češkega naroda, kjer je nad 50 tisoč otrok brez materinskih šol, in prosi pomoči slovanških poslancev.

Po teh mnogobrojnih pozdravih, izmed katerih zasluži mnogi, da bi ga doslovno objavili zaradi njegovih lepih misli, so prišli do besede zastopniki posameznih učiteljskih korporacij. Teh govorov pa žal, zopet ne moremo objaviti v polnem obsegu.

Prvi je izpregovoril poljski delegat I. Nowak, ki prinaša najsrčnejše pozdrave češkemu učiteljstvu, zahvaljuje ga za te lepe dneve. Zavzema se za slovanško vzajemnost ter pojasnjuje, kaj morajo pretrpeti njih bratje v pruski Nemčiji.

S frenetičnim aplavzom je bil sprejet apostola slovanške učiteljske vzajemnosti, Dav. Trstenjak, ki je zvenel v prekrasnih akordih, da mislija slovanške prihodnosti tiči ravno v slovanškem učiteljstvu, temu nosilec humanitarnih idej. Bodočnost je naša!

V imenu gališko-poljskega učiteljstva je govoril delegat Jaworski, v imenu Rusov Iv. Wertyporeh. Oba sta se zavzemala za slovanško vzajemnost, ki obstojaj v medsebojnem spoznavanju in ljubavi.

L. Jelenec je pozdravil shod v imenu slovenskega učiteljstva, ki je poudarjal, da so nam Čehi v mnogih ozirih učitelji. Spominjal se je dalje žalostnih šolskih odnosov v Trstu in na Koroskem.

Predsednik „Učit. Udruženja“ iz kraljevine Srbije, Uroš Blagojevič, je dokazoval, da je prvi korak do slovanške vzajemnosti medsebojno spoznavanje in skupno delo na kulturnem polju.

Delegat hrvaškega učiteljstva, J. Kloboučar je mnenja, da mora učiteljstvo delovati v smislu največjega učitelja J. Komenskega, če hoče doseči trajne uspehe na narodni probuji.

V krasnih besedah je nazdravil delegat srbskega učiteljstva iz Slavonije St. Radič, poudarjajoč, da si hočemo podati slovanški učitelji roke v skupno delo, da hočemo dovesti vse slovanške narode do take kulture, na kakršni stoji češki narod.

Bulgarski delegat G. Pentscheff upa, da se s tem shodom poravnava vsaka razlika med slovanškimi narodi in da nastane doba prave slovanške vzajemnosti.

Delegat I. Marinković iz Dalmacije želi, da današnji shod premosti vsa nesporazumjenja med posameznimi narodi, in pionirji tega bomo mi slovanški učitelji.

Delegat prof. Krčmar iz Bosne pozdravlja shod v imenu bosanskega učiteljstva in želi, da bi slovanško učiteljstvo vzgajalo zgolj dovršene ljudi.

V imenu šleskega učiteljstva pozdravlja shod delegat S. Nemeš, da današnji shod prinese boljše bodočnost slovanškim narodom.

† Leopold Abram.

List za listom odpada.

Smrtna kosa nam je zopet hipoma pokosila hrabrega bojnika na slovenskem šolskem polju v polpretekli in še v sedanjih dobi. — Leopold Abram je bil idrijski rojak, rojen v letih 1840—1845. Dovolil je idrijsko ljudsko šolo in ondoto enoletniško učiteljsko (v letih 1860—1864.). Služboval je najprvo na Kočevskem, v Nemški Loki, a že pred letom 1880. je prišel za nadučitelja v Kostanjevico ob Krki, kjer je kakih 20 let pri neugodnih šolskih razmerah hvalevredno deloval in kjer je imel hude boje z ondrotnimi nemškutarji (ki so se pa zdaj precej poskrili). Zaraditega je prišel v nemilost pri nemških okrajnih glavarjih, ki so bili njegovi predstojniki. Rajmki Abram se jih pa ni ustrašil; zakaj bil je značajan, energičen in zavedal se je, da je izpolnjeval svoje uradne dolžnosti do pičice. Zaradi teh svojih lepih lastnosti mu je bilo učiteljstvo krškega okraja v letih 1880—1890. izkazalo svoje zaupanje ter ga volilo v c. kr. okrajni šolski svet, kjer je hrabro, dosledno in neustrašeno zastopal učiteljske, šolske in

narodne koristi. To mu je tudi nakopalo jezo okrajnega glavarja barona Schönbergerja, da je bil po njegovem vplivu uradno premeščen v Senožeče.

Tukaj mu je pa delal brez potrebe neprilike tovariš, ki je pa tudi prejinslej (nekako za kazen) imel sam velike sitnosti zaradi drugih zadev.

Abram se je zaraditega naveličal službovanja v javni šoli. Ni si bil zaslužil še cele pokojnine, dasi je služboval najbrže celih 40 let, ko se je podal v pokoj v bližnjo Gorico, kjer pa ni miroval, marveč si je naložil težko delo. Prevzel je vodstvo (gotovo tudi veliko poučevanja) v slovenskem „Šolskem domu“, kjer je mnogo razredov, veliko mladine in pa malo plače — zaradi siromaštva Slovencev, ki vzdržujejo to zasebno šolo.

V Gorici je živel kakih sedem let. Letos o počitnicah se je podal v Črmošnjice na Kočevskem k svoji ondi bivajoči omoženi hčeri, pri kateri ga je zadela kap 14. pret. m. in kjer so položili vrlega slovenskega šolnika v hladno zemljo.

J. L.

noma noče priznati, da bi mogel zaveden Slovenec biti tudi napreden. Ta obzirnost privede slovenskega tovariša tako daleč, da so mu koučno roke popolnoma vezane, da si ne upa udeležiti se slovenske veselice ali druge prireditve, ako je tam slučajno navzoč kak duhovnik. In to iz samega strahu, da bi se ga smatralo za klerikale! Je res najboljšo sredstvo, ki se ga poslužujejo nemškutarski tovariši, da preslepijo in privabijo v svoj taboř neizkušenega slov. tovariša, da mu sugerirajo nazor, kakor da je Slovenec biti in klerikalec biti eno in isto. Taka trditve je kajpada smešna, a na videz opravičena, in to zaradi šoli neprijazne politike slovenskih koroških voditeljev.

Naš Eller je bil čisto drug mož. Sovražil je frazo, ni delal koncesij narodnim nasprotnikom. Da pa je bil res napreden, o tem priča njegovo zanimanje za organizacijo slovenskega naprednega učiteljstva. Še kot star, osivel mož se je vedno udeleževal glavnih skupščin „Zaveze“. Koliko imamo tako idealnih starejših tovarišev?

Ni mož nikdar dvomil, če je tudi delal roko v roko z duhovnikom, da služi njegovo delo resničnemu napredku; bil je globoko

prepričan, da je narodno-kulturno delo edino delo za napredek, da je narodna misel edina prava nositeljica napredka. Njemu je bilo brezdomovinstvo in klerikalizem istovetno; zavedal se je v polni meri kaka nevarnost grozi narodu, ako se njegova duhovščina brezpogojno udnija breznarodnemu klerikalizmu. V kolikor je bil duhovnik naroden, v toliko je bil njegov somišljenik, v toliko mu je bil napreden in pozdravljal je v njem narodnega sotrudnika in soborileca. V širjenju narodne kulture, narodne samozvesti je videl edino jamstvo pravega napredka; zakaj prepričan je bil, da narod samozavesten, ponosen, narod, ki veruje vase, ne bo nikdar tlačnil, bo o svoji usodi sam odločeval.

Da, takih mož, kakor je bil Eller, potrebuje slovenski Korotan. Zato bodi nas mladih njegovih tovarišev-somišljenikov naloga, ga kolikor se da, nadomestiti, hoditi njegova pota, slediti njegovemu zgledu in tako postaviti rajnkemu svojemu vzor-tovarišu trajen spominke, ki bo še pozniim rodom pričal kaj premore mož, čigar mišljenje in delovanje je prošinjeno čiste, gorke ljubezni do domovine, do naroda. Slava mu!